

"İLERİ SEVİYE DEMANS HASTALARININ BAKIMI"

AYNUR GÖKKAYA 2022

A-DORA ÖZEL BAKIM ÜNİTELERİ

ALZHEİMER HASTALIĞI EVRELERİ;

- ERKEN EVRE
- ORTA EVRE
- **İLERİ EVRE**; KALİTELİ BAKIM HİZMETİ İLE DOĞRU ORANTILI OLMAKLA BİRLİKTE TEORİK BİLGİLERE GÖRE HASTALIĞIN EN KISA EVRESİDİR. GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİNDE TAM BAĐIMLIDIR. YÜRÜME, OTURMA, YUTMA BOZULABİLİR. KİLO KAYBI , YARALAR VE ENFEKSİYONA YATKINLIK SÖZ KONUSUDUR. GENELLİKLE AKCİĞER ENFEKSİYONU İLE KAYBEDİLİR.

ALZHEİMER İLE HAYATIMIZA GİREN DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI VE PSİKOLOJİK SORUNLAR

- Depresyon
- Apati-donukluk
- Huzursuzluk-anksiyete
- Hayal görme gibi algı,zehirleyecekler gibi düşünce bozuklukları
- Uyku kalitesinde bozukluklar
- İştah bozuklukları
- Yerinde duramama,öfkeli olma,küfretme,vurma,kırma
- İnsanlardan uzaklaşma,yalnız ve izole olma
- Hareket kısıtlılığı-tam bağımlı olma

YAKLAŞIM-İLETİŞİM

- Doğru iletişim;
bakımı kolaylaştırır.
- Doğru iletişim;
yaşamı kolaylaştırır.

Hastamıza yapılan her doğru işlem hastamızın ve dolaylı olarak kendimizin yaşam konforunu artırır.

Doğru Yaklaşım için bilmemiz gerekenler;

- Hastalık ilerleyecek- bizim kontrolümüzde değil
- Yaşlılık ilerleyecek
- Kendimizi suçlamıyoruz
- Kendimizden vazgeçmiyoruz
- **Hastamızın hastalığı dışında bir kimliği olduğunu unutmuyor, unutturmuyoruz.**

İletişimde ipuçları

Hastalığın evresine ve kişiye göre değişebilmekle birlikte ;

*Alışık olduğu şekilde hitap et

*İfade etmesine fırsat ver-acele etme-yardımcı ol

*Basit, anlaşılır, net cümleler

*Dikkatini başka yöne çek

*Güven ver-dokunmayı dene

*Zıtlasma - olumsuz ifadeden kısıtlamadan kaçın olumlu ifade et-hayır kelimesinden kaçın

*Sıkıntılı zamanlarda anlatarak ikna etmeye çalışma, rahatlmasına yardımcı ol. (Sevdiği yiyecek, müzik, masaj gibi)

*İlk evrelerde daha sosyal, yakın çevre ev gezmesi, farklı gezmeye yönelik aktiviteler

*Orta ileri evrede rutini olan bir günlük akış ; aynı şeyi aynı zamanda yapmak-yemek saati, çay saati, dinlenme vakti gibi

*Son evrede günlük yaşam aktivitelerinin tamamı bakım veren tarafından karşılanması gerektiğinden ağırlıklı olarak profesyonel desteğe-bilgi içerikli bakıma ihtiyaç duyulur.

Sorunun Kaynağını Bul;

- Her zamankinden farklı bir sıkıntılı durum söz konusu ise; uyku bozuklukları, kafa karışıklığı, huzursuzluk hali, konuşma, denge bozukluğu vb.
- Gerçek olası sebepleri araştır.
- Enfeksiyon, ağrı, acı, dahili problemler (troid hormonu gibi) rahatsız eden giysi, ayakkabı, sıvı alımı, kabız ya da ishal olması, mekandan kaynaklı gürültü, soğuk, rahatsız edici olasılıklar

- Dahili ve diğer sebeplerden kaynaklanan bir sorun yoksa ;
- Doktoruna danış !!!!!
- İlaçlardan mucize bekleme - işe yaramadı diye doktoru suçlama
- Doğru bilgiyi ,doğru gözlemi anlat.

İLERİ DÖNEM BAKIMINDA TEMEL İLKELER

- Kişisel Hijyen
- Beslenme
- Sıvı alımı
- Güvenlik
- Meşguliyet
- Fiziksel, Sosyal ve zihinsel egzersiz-
mobilizasyon.

Mutlu ol
mutlu et

KİŞİSEL HİJYENİ

- CİLT BAKIMI;
- BANYO;mümkünse su ile normal banyo yapılmalı
- Su sıcaklığı, mekanın ısısı, malzemelerin tam olduğu kontrol edilmeli, kulaklar için vazelinli pamuk kullanmaya, mahremiyete özen gösterilmelidir.
- Banyo sırasında başından dökülen suyu aspire edebileceği unutulmamalı önlem alınmalıdır.
- Kayma, düşme, yanma ya da üşüme gibi tüm olumsuz olasılıklar gözden geçirilmelidir.
- Günlük silme banyo ile bakım devam etmelidir. Durulanma gerektirmeyen hijyenik köpük lifler kullanılabilir,
- Kat yerleri, parmak araları, mukoza (ağız, göz bakımı ve perine bakımı) bakımına özen gösterilmeli, avuç içleri, kulak temizliği banyo sonrası gözden geçirilmelidir.
- SAÇ YIKANMASI ve BAKIMI; özel boneler kullanılabilir. Kişinin özlük hakları dikkate alınmalıdır. (boyası, kesimi, taranma şekli vb.)

- İLERİ EVRE DEMANS HASTASINDA
CİLT BAKIMINDAN SÖZ ETMİŞKEN

HAREKET KISITLILIĞININ VÜCUT
ÜZERİNE OLUMSUZ ETKİLERİ ??????

DERİ- CİLT

- DEKÜBİTÜS = BASI YARASI=YATAK YARASI=BASINÇ ÜLSERİ diye adlandırılır ancak en güzel tanımı;
‘Yatak yarası=bakım vericinin yüz karasıdır’
şeklinde yapılır. 😞😞😞
- KURULUK, PULLANMA, MANTAR ENFEKSİYONU, ÇEŞİTLİ DÖKÜNTÜLER TAKİP EDİLMELİDİR.

Yara Oluşumunu Hızlandıran Faktörler;

YAŞ:

- deri turgorunda azalma
- Kolajen rejenerasyonu
- Serum albümin düzeyi ve immün cevapta azalma
- Yağ dokusunun azalması
- Doku elastikiyeti azalması
- Derinin katları arasındaki bağlantının zayıflaması
- Mental durumun bozulması

Yara Oluşumunu Hızlandıran Faktörler;

- **Sürtünme ve yırtılma;** yatak ve tekerlekli sandalyede hareket sonucu oluşan sürtünme epidermis ve dermisin üst tabakasında zedelenmeye yol açarken yer çekiminin etkisi ile birleştiğinde bir makaslama etkisi yaratarak derin dokularda, özellikle kemik çıkıntılarında yırtılmalara neden olur.

Yara Oluşumunu Hızlandıran Faktörler;

- **Nem;**

idrar ve gaita inkontinansı olan hastalarda ve aşırı terleme durumlarında cildin direnci düşer, yumuşar ve bütünlüğü bozulur.

Beslenme; malnütrisyonunda daha çabuk yara oluşur ve doku iyileşmesi gecikir

Yara Oluşumunu Hızlandıran Faktörler;

- **Psikolojik faktörler;**

Stres durumunda kortizon salınımı artar,artan kortizon kolajen sentezini azaltır.Yara açılması hızlanır.

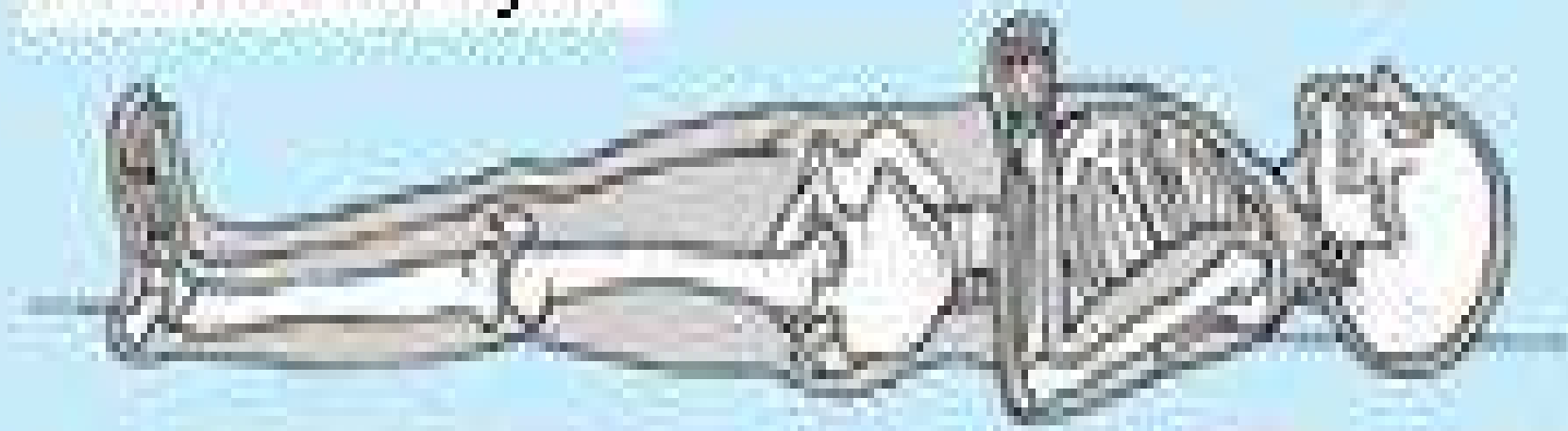
- **Diğer faktörler;**

Diyabet,hipotansiyon,hipertermi,sigara,cilt kuruluğu,diğer kronik sorunlar sayılabilir.

Sık karşılaşılan bölgeler;

- Otururken ya da yatarken Basıncın fazla olduğu kemik çıkıntılarına ilave olarak;
- İleri kontraktür gelişmiş ellerdeki parmak uçlarında
- Yatağın korkulukları gibi sert kısımlarla temas eden cildin herhangi bir bölgesinde
- Özellikle kaloriferle temas söz konusu olduğunda
- NG,İdrar sondası,PEG gibi sondalarla temas eden bölgeler (bacak araları,kulaklar,göbek kenarı gibi)
- İyileşmiş eski yaralar

Sırt Üstü Pozisyon

Topuk

Sakrum

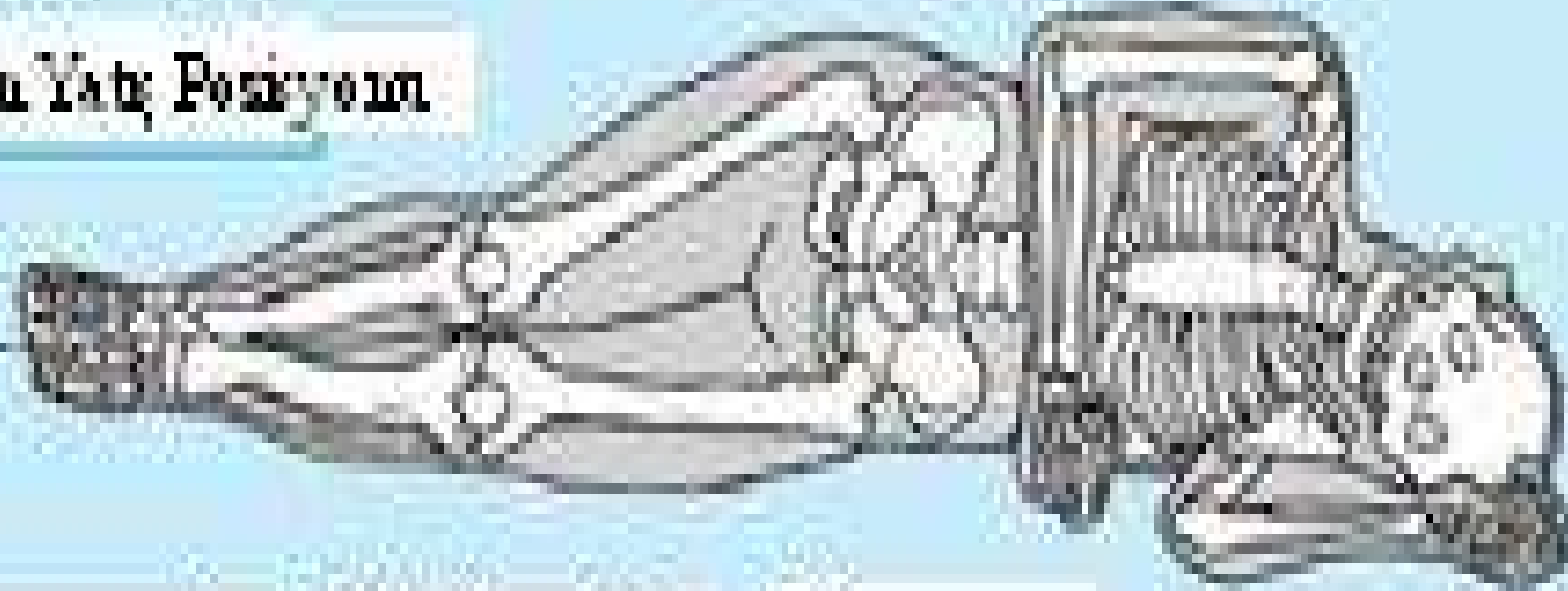
Dirsek

Sırt

Başın

Arkası

Yan Yatı Posturunu

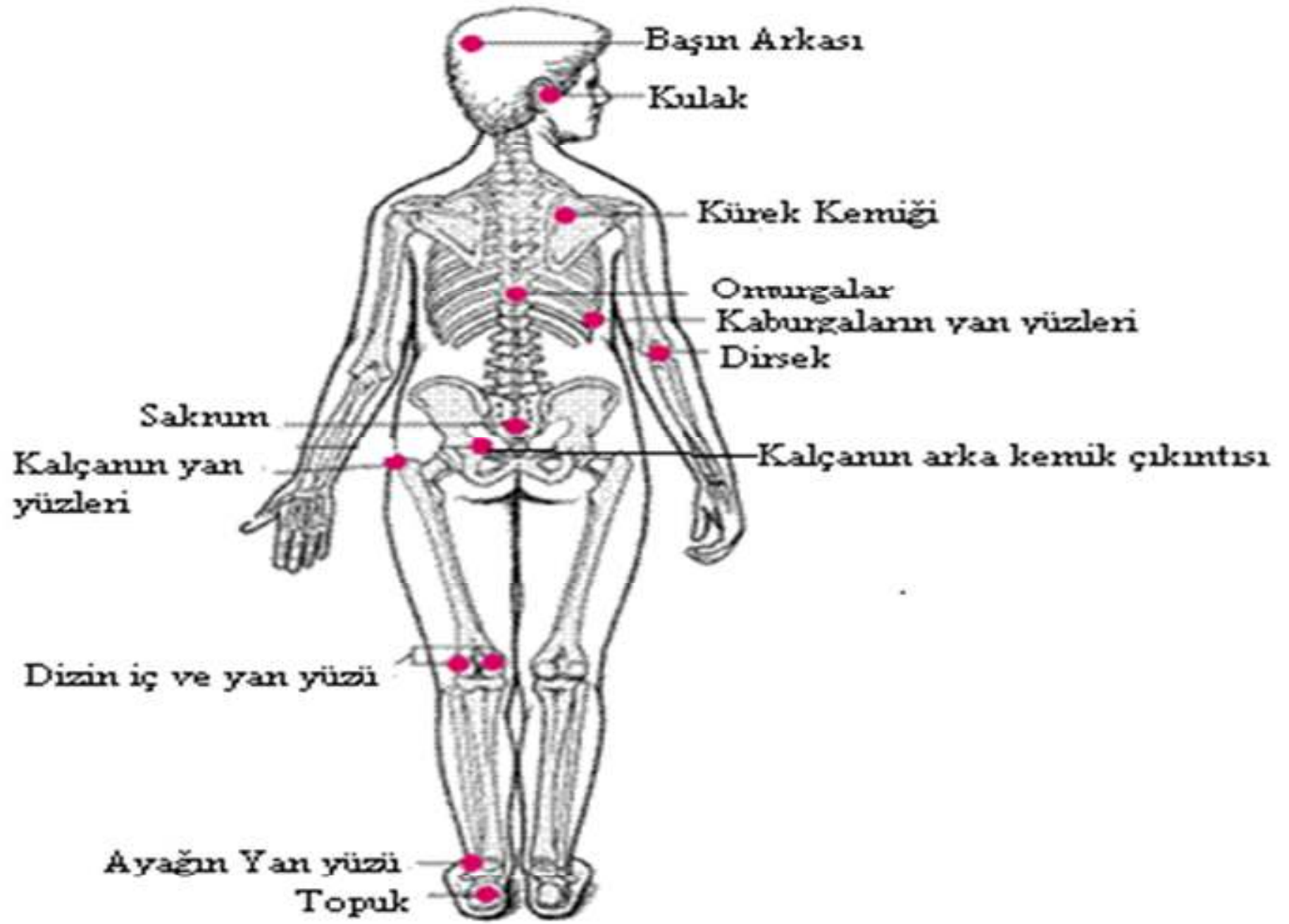

Ayağı ve Yan Yatı

Deni İç ve Yan Yatı

Kalp ve Yan Yatı

Deni ve Kol Kırıl

Bası Yaralarında Önlem;

- **Pozisyon deęiřtirme;**

Yatar pozisyonda iken **2** saatte bir, oturur pozisyonda iken saatte 1 değiştirilmeli

Yan yatıř pozisyonlarda dik değil 30 derece yükseklik ile pozisyon verilmelidir.

Sürtünme ve yırtılmayı önlemek için **ara çarşafı** kullanılmalıdır. Özellikle aşağı kayan hastayı 2 kişi karşılıklı koltuk altından tutarak yukarı çekmemelidir.

Pozisyonlarda vücut boşlukları pozisyon yastıkları ile desteklenmelidir.

Pozisyon çizelgesi başucunda asılı olmalı düzenli takip edilmelidir.

10.00	SOL YAN	+ 1 BARDAK SU
11.00	SAĞ YAN	
12.00	KOLTUKTA OTURUR	+ 1 BARDAK SU
14.00	SOL YAN	+ 1 BARDAK SU
15.00	SIRT ÜSTÜ	
16.00	SAĞ YAN	
17.00	SOL YAN	+ 1 BARDAK SU
18.00	KOLTUKTA OTURUR	
19.00	SAĞ YAN	+ 1 BARDAK SU
20.00	SOL YAN	
21.00	SIRT ÜSTÜ	+ 1 BARDAK SU
22.00	SAĞ YAN	
23.00	SOL YAN	+ 1 BARDAK SU
24.00	SAĞ YAN	

-HAVALI YATAK SÜREKLİ KONTROL
EDİLECEK (ARIZA YÖNÜNDEN)

-HER SABAH KAHAVALTIDA BİR ADET HAŞLANMIŞ
YUMURTA YEDİRİLECEK. (SÜT İLE BERABER)

-CUBİTAN MAMA SABAH=1 AKŞAM=1
İÇİRİLECEK (09.00-21.00)

21.00 YATAKTA SAĞ YAN
22.00 YATAKTA SOL YAN
23.00 YATAKTA SIRT ÜSTÜ
01.00 YATAKTA SAĞ YAN
03.00 YATAKTA SOL YAN
04.00 YATAKTA SIRT ÜSTÜ
06.00 YATAKTA SAĞ YAN
07.00 YATAKTA SOL YAN

DİKKAT

- BESLENME ESASINDA ÖNCELİKLE KENDİSİNİN YEMESİ BEKLENECEK
- BESLENME ESNASINDA ASPRE YÖNÜNDEN GÖZLEM VE TAKİP YAPILACAK
- ALDIĞI-ÇIKARDIĞI İDRAR MİKTARI TAKİP EDİLECEK. HEMŞİRE GÖRMEDEN İDRAR TORBASI BOŞALTILMAYACAK
- HER GÜN AYAK BAKIMI YAPILIP, AYAK VE BACAKLARINA VASELİN SÜRÜLECEK

Basıncı azaltma;

- **havalı yatak** kullanma;verimli çalışıp çalışmadığı düzenli kontrol edilmeli,havalı yatağın sertliği kiloya uygun ayarlanmalıdır.
- Visko **Oturma minderleri**
- Özellikle **topuklar**ın direk teması engellenmeli
- Yorgan-battaniye gibi örtülerin hafifleri tercih edilmeli
- Özellikle ellerdeki kontraktürlerde bakım ve gözlem
- Yatak korkuluklarının,kalorifer gibi riskli yerlerin kaplanması
- Mobilizasyon ve egzersizler(oturan ve yatan hastalar.)

AĞIZ VE GÖZ BAKIMI;

- Bakım kalitesinin en önemli göstergelerindedir.
- Düzenli olarak ve tekniğine uygun olarak yapılmalı, enfeksiyona yatkınlık unutulmamalıdır.
- Çeşitli hijyenik ürünler kullanılabilir.
- Bakım öncesi ve sonrası bakım verenin el hijyeni önemlidir.
- Temizlik yapılırken enfeksiyona sebep olunabilir.

- Tırnak bakımları-bireysel tercihler göz önünde tutularak yapılmalı, kaşınmalar ve yaralanmalar için kısa ve törpülenmiş olmalı
- Ayak tırnak ve parmak araları kontrol edilmeli
- Sakal traşı

Beslenme Sorunları

- Daima AÇÇÇ
- Daima TOKKK
- Unutulan Öğün Zamanları
- Unutulan Yemekler
- Çiğnenmeyen Lokmalar
- Yutulmayan Lokmalar

Ne Zaman Nasıl Beslenecek???

- Oral Destek - kıvam artırıcı-özel mamalar
- NG İle Beslenme
- PEG İle Beslenme

BESLENMEDE DİKKAT EDİLECEKLER

- Hangi yolla beslenirse beslensin Oturur-yada yarı oturur pozisyona dikkat edilmeli
- Tek yönlü beslenmeden kaçınılmalıdır.
- Yutma sırasında öksürük gözlemlenmeli, varsa yutma reflexi doktor tarafından değerlendirilmelidir.
- Yemek sonrası ağız içinde bekletilen lokma olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Beslenme sonrası ağız bakımı yapılmalı, aspirasyon riski açısından pozisyon ve harekete dikkat edilmelidir.

SIVI ALIM HAYATI ÖNEM TAŞIR!!!!

ÖZEL BİR KISITLAMA SÖZ KONUSU
DEĞİLSE;

- Günlük 8-10 bardak su
- Oral alınamazsa IV sıvı destek

Beslenme ve sıvı alımı;

- yeterli protein ve kalori alması sağlanmalı
- İmmün sistem destekleyici ve kolajen sentezini arttıran vitaminler eklenebilir(A,C,E vit içeren)
- Aldığı sıvı miktarı takip edilmeli
- Belirlenen periyotlarda kilo takibi,serum albümin-protein değeri,elektoritleri,hemogramı,üre ve kreatinin kontrolü durumu belirlememize yardımcı olur.

Kullanılan ilaçlar;

- Hareketliliği daha önceye göre azalmış, durgunlaşmış hastaların kullandığı ilaçlar gözden geçirilmeli, sakinlik ve uyku hali verici ilaçları takip eden hekime hatırlatılarak dozları ayarlanmalı gereğinde kesilmeli

KAS İSKELET SİSTEMİ

- Kuvvetsizlik ve kas küçülmeleri (atrofi)
- Sırt ağrıları
- Kontraktürler
- Osteoporoz
- Kırıklar
- Deformite

Kas İskelet Sistemi'ndeki Olumsuzluklara Alınacak Önlemler

- Sınırları dahilinde hareket ettirmeli
- Sık pozisyon değiştirilmeli
- Masaj yapılabilir
- Kas -eklemleri içeren egzersiz programı (ROM)
- Ayak düşmesi için önlem

Kas İskelet Sistemi'ndeki Olumsuzluklara Alınacak Önlemler

- Ayak,bacak ve kalça;pozisyonuna göre desteklenmeli
- Travmalardan korunmalı
- Yeterli beslenme ve sıvı alımı sağlanmalı
- Fizyoterapi desteği alınabilir.

KARDİO-VASKÜLER SİSTEM

- Kalp yükünde artma
- Trombüs
- Pulmoner emboli
- Ortostatik hipotansiyon

ÖNLEM;Hareket

Sıvı alımı

Elastik çorap-bandaj

SOLUNUM SİSTEMİ

- Göğüs kafesi genişlemesi ve hareketinde azama
- Sekresyon birikimi
- Aspirasyon pnömonisi

ÖNLEM; Derin solunum ve öksürük egzersizleri (?) Sekresyonun aspire edilmesi

Postüral drenaj

Oda havasının nemlendirilmesi

SIK AĞIZ BAKIMI

SİNDİRİM SİSTEMİ

- İştahsızlık-gereğinden fazla besin alma
- Konstüpsiyon (kabızlık)
- Hipoproteinemî
- Yetersiz beslenme

ÖNLEM;Sık aralarla,protein karbonhidrat
Sıvı alımı-posalı besinler-aç karına ılık su
Egzersiz-mobilizasyon
Düzenli tuvalet alışkanlığı-uygun ortam
Gerekirse laksatif-doktora danışılarak
verilebilir.

ÜRİNER SİSTEM

- İdrar yapmada zorluk
- Üriner staz
- Böbrek taşı ve enfeksiyon

ÖNLEM;İdrar yapmayı sağlayacak uygun pozisyon verilmesi

Egzersizler-sıvı alımı-pozisyon değişimi

Sondadan kaçınılmalı

Hijyenik kurallara dikkat edilmeli

Psikolojik Durum

- Uykusuzluk,anksiyete,depresyon,izolasyon,yalnızlık,ölüm korkusu,bağımlılık psikolojisi.....

ÖNLEM;

- Kendi bakımına katılımı sağlanmalı
- Çevre ile ilişkisi sürdürülmeli-radyo-tv-ortak alanlar vb.

MEŞGULİYET TERAPİSİ

- KİŞİNİN İLGİSİNE GÖRE MÜZİK VE ÇEŞİTLİ GÖRSEL, ZİHİNSEL AKTİVİTELER PLANLANMALIDIR.
- PLANLANAN ETKİNLİKLERİN RUHSAL VE FİZİKSEL SAĞLIK ÜZERİNE OLUMLU ETKİLERİ OLACAĞI UNUTULMAMALIDIR.

İlginiz için teşekkürler.....